

TEZ ÖZETİ

HELESA GELENEĞİNDE MANİLERİN ÖNEMİ*

Cansu SAPMAZ YÜCEDAĞ¹ ORCID: 0000-0002-3051-9298

Makale Geçmişi

Geliş: 25/10/2023

Kabul: 03/04/2024

Yayın: 26/06/2024

Öz

İslamiyet'ten önce var olan Helesa geleneği, İslamiyet'in kabulü ile değişikliklere uğrayarak günümüze kadar gelmiştir. Maniler gelenek adı altında incelendiğinde, geçmiş ve günümüzü harmanlayarak toplumu bir arada tutan; yardımlaşmayı, sosyalleşmeyi, vicdani duyguları besleyerek aktif bir toplumsal birlikteliği sağlamayı amaçlayan kültürel bir miras olarak değerlendirilebilir. Osmanlı döneminden itibaren gelenekler aracılığıyla varlığını sürdürmeye çalışan maniler, Helesa geleneğinde de istenileni anlatma açısından odak noktası olmuştur. Bu sebepten manilerin daha detaylı incelenmesi, Türk kültürü ile ilişki kurularak yeni bilgiler edinilmesi açısından önemlidir. Sinop ilinde devamlılığı sağlayan bu gelenek diğer adıyla sellime çıkma, yardımlaşmanın en önemli zamanlarından olan ramazan ayının 15. gününden itibaren gerçekleştirilmektedir.

Bu çalışmanın amacı, Sinop ilinde ortaya çıkmış ve varlığını halen sürdürmekte olan Helesa geleneğinin uygulanışı esnasında icra edilen manilerin incelenerek Türk kültürü içindeki önemine dair bilgiler elde etmektir. Bu araştırma nitel yöntemle desenlenmiş, betimsel bir alan araştırmasıdır. Araştırmada nitel araştırma deseni olarak durum çalışması kullanılmıştır. Bu bağlamda, veriler literatür tarama ve görüşme yöntemi ile elde edilmiştir. Araştırma sonucunda Helesa geleneğinin, topluma yardımlaşmayı ve birlik beraberliği aşıladığı, maniler aracılığı ile yardımlaşma ve birlik duygusunun nesilden nesile aktarımının sağlandığı ortaya çıkmıştır.

Anahtar kelimeler: *Helesa (Sellim) Sayma, Gelenek, Mâni.*

İntihal-Plagiarism/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/pub/otuzyedisanat>

Copyright © Published by Kastamonu University, Since 2022 - Kastamonu

* Çalışma lisansüstü bir tezden üretilmiştir.

¹ Yüksek Lisans, Kastamonu Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Müzikoloji, Merkez / Kastamonu. Posta Kodu: 37150. cns_97@outlook.com

---

THESIS ABSTRACT

THE IMPORTANCE OF MANIS IN THE HELESA TRADITION*

Cansu SAPMAZ YÜCEDAĞ¹ ORCID: 0000-0002-3051-9298

Article History

Received: 25/10/2023

Accepted: 03/04/2024

Published: 26/06/2024

Abstract

The Helesa tradition, which existed before Islam, has survived to the present day by changing with the acceptance of Islam. When the Manis are examined under the name of tradition, they can be considered as a cultural heritage that aims to ensure an active social unity by blending the past and the present, keeping the society together, cooperation, socialization and conscientious feelings. Manis, which have tried to maintain their existence through traditions since the Ottoman period, have become the focal point in terms of expressing what is desired in the Helesa tradition. For this reason, examining the manis in more detail is important in terms of gaining new information by establishing relations with Turkish culture. This tradition, which ensures continuity in the province of Sinop, also known as going out to sellim, is carried out starting from the 15th day of Ramadan, which is one of the most important times of cooperation.

The aim of this study is to obtain information about the manis importance in Turkish culture by examining them performed during the practice of the Helesa tradition, which emerged in the province of Sinop and still continues to exist. This research is a descriptive field research designed with a qualitative method. A case study was used as a qualitative research design in the research. In this context, data was obtained by literature review and the interview method. As a result of the research, it was revealed that the Helesa tradition instilled cooperation and unity in the society, and that the feeling of cooperation and unity was transferred from generation to generation through manis.

Keywords: *Helesa (Sellim) Counting, Tradition, Mani.*

---

* The study was produced from a graduate thesis.

¹ Master Degree, Kastamonu University, Faculty of Art and Design, Musicology, Center / Kastamonu. Zip Code: 37150. cns_97@outlook.com

Extended Summary

Research Problem: It is to seek an answer to the question "What is the importance of manis in the Helesa tradition and what is the place of these manis in Turkish folk culture?"

It has been seen that this aspect of the Helesa tradition has not been addressed in previous research. It is thought that the answer to this question is important in terms of eliminating the deficiency and adding it to the literature.

Literature Review: This research is a descriptive field research designed with a qualitative method. Content analysis could not be performed because only one person was reached regarding the subject. It is possible to define qualitative research as "research in which qualitative data collection techniques such as observation, interview and document analysis are used, and a qualitative process is followed to reveal perceptions and events in a realistic and holistic way in the natural environment" (Yıldırım and Şimşek, 2016. p: 39).

A case study was used as a qualitative research design in the research. In this research, this pattern was used to describe and see the details of the Helesa tradition. "In research, case studies are used to a) define and see the details that make up an event, b) develop possible explanations for an event, c) evaluate an event" (Büyüköztürk, 2008, p. 23).

Methodology: This research is a descriptive field research designed with a qualitative method.

Findings, Conclusions, and Recommendations: It has been learned what the manis said by each mouth during the implementation of the tradition were and that the manis were said to support each other while doing a difficult task. The subject of the poems is that they are generally about unity and cooperation, without discriminating between rich and poor.

In the melodic analysis of the manis obtained from the TRT archive and the source person, it was learned that the character that makes the Hüseyini maqam felt is that in the melody, it travels with rast 5th on the neva fret, descends to the la düğah fret, and then makes a rastl hanging stay on the re neva and mi hüseyini fret. Although the style of pronunciation seems to be the same in terms of rhythm, it has been concluded that there are changes in the rhythm patterns.

The Helesa tradition continued to exist after the 15th day of each Ramadan in Sinop province, but with the emergence of the pandemic period, it has not been able to maintain its continuity for the last 3 years.

Giriş

Tarihin bize kattığı en önemli kültürel mirasın geleneklerimiz olduğu bilinmektedir. Geleneklerimizin kökenine, toplumların yaşamış olduğu sosyo-kültürel yapının yanında dinsel inanışlarımızın da büyük oranda etki ettiği düşünülmektedir. “Gelenek, sosyal manada, her kuşağın önceki kuşaktan devraldığı, içselleştirerek yaşadığı ve ancak hayat şartları ile uyumlu hale getirdiği, yani yorumladığı bütün tarihsel ve kültürel mirastır” (Karadeniz, 2007, s. 38).

Geleneğin dini açıdan zamanla değişime uğradığı, bu sebepten de kültürümüze bazı dinsel özellikleri olmadan aktarıldığı görülmektedir.

Helesa geleneğinin; kültürel olarak bir arada kalabilmesi, kendi toplumunun maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılayabilmesi amacıyla ortaya çıktığı bilinmektedir. “Helesa/Heyamola geleneği genel anlamda topluca yapılan işlerde imece usulü bir yardımlaşmanın yansıması olarak kabul edilir” (Üstünova, 2016, s. 190).

Helesa geleneği, insanın içsel olarak inanma duygusunu karşılayan ve bu kapsamda sürdürülebilir bir ritüel içerisinde değişen inanç sistemine rağmen yenilikleri kabul eden fakat temel ilkeleri hiçe saymayan bir kültürün devamı olarak görülebilir.

Çeşitli dinsel inanışların gelenek kavramı içerisinde dönüşümü yani senkretik yapılar olarak günümüze kadar ulaşması, Anadolu’da sık rastlanılan ve görülebilen bir durumdur. Bu geleneklerin bazıları, antik dönem inanışlarının bir kısmının Hristiyan inançlarına ve bu inançları temsil eden azizlere aktarılması, bu aziz kültürlerinden de İslami kültürle zenginleşmiş, Türk halk uygulama ve inançlarına kısmen dini kısmen de folklorik olarak aktarımıyla günümüze kadar ulaşmaları birçok örnekle ortaya konmuştur. Ön plana çıkanlardan biri, Karadeniz Bölgesi başta olmak üzere geniş bir alana yayılmış olan Helesa/ Heyamola geleneğidir (Karasalihoğlu, 2022, s. 701).

Sinop ilinde devamlılığı sağlanan bu gelenek diğer adıyla sellime çıkma, yardımlaşmanın en önemli zamanlarından olan ramazan ayının 15. gününden itibaren gerçekleştirilmektedir. Ramazan Ayı’nın 15’inden sonra uygulanan, birkaç kişi tarafından taşınabilecek boyuttaki çeşitli süslemeler ve ışıklara yer verilen kayıklar Sinop sokaklarından

dolaştırılarak, “Helesa” ifadelerinin çokça yer aldığı mâni dizisiyle bahşış toplanılarak yaşatılmaktadır (Çek, 2015, s. 355).

Bu çalışma, Türk kültüründe var olan manilerin helesa geleneği içerisinde ne ifade ettiğini ve maniler aracılığıyla helesanın günümüze nasıl ulaştığını incelemek açısından önemlidir.

Araştırmada bu doğrultuda şu sorulara yanıt aranmıştır.

1. Helesa geleneği içerisinde kullanılan manilerin sözel unsurları nelerdir?
2. Helesa geleneğinde manilerin sözel-ritmik unsurları nelerdir?
3. Helesa geleneği Sinop ilinde devamlılığını sürdürmekte midir?

Yöntem

Bu araştırma nitel yöntemle desenlenmiş, betimsel bir alan araştırması olup nitel araştırma desenlerinden de durum çalışması kullanılmıştır. Konuyla ilgili olarak tek bir kişiye ulaşıldığı için içerik analizi yapılamamıştır. Nitel araştırmayı, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlamak mümkündür (Yıldırım & Şimşek, 2016, s:39).

“Araştırmalarda durum çalışmaları, a) bir olayı meydana getiren ayrıntıları tanımlamak ve görmek, b) bir olaya ilişkin olası açıklamaları geliştirmek, c) bir olayı değerlendirmek amacıyla kullanılır” (Büyüköztürk, 2008, s. 23).

Evren ve Örneklem

Araştırma grubu Sinop ilinden seçilmiştir. Bu amaçla Sinop ilinde helesa geleneği ile faaliyet gösteren bir kamu kurumu araştırma kapsamına alınmıştır. Örneklem olarak bu kurumda görev yapmakta olan bir sellim başı seçilmiştir.

Veri Toplama Araçları / Teknikleri

Araştırmanın soru hazırlık süreci; alan, dil bilimi ve ölçme değerlendirme uzmanlarının görüşleri alınarak tamamlanmıştır. Bu çalışmada sorular, alan, dil bilimi ve ölçme değerlendirme uzmanlarının görüşleri alınarak hazırlanmıştır. Etik kurulu raporu alınması aşamasından sonra 16 soruluk yapılandırılmamış görüşme formu çevrimiçi olarak sellim başına uygulanmıştır.

Yapılandırılmamış görüşme: “araştırmacıya konuyla ilgili olabilecek maddelerin sorulmasında büyük serbestlik sağlar. Sorular ve sıralamaları sabit değildir, görüşme sırasında gelişebilirler. Bu yöntemde, karşılaştırma ve analiz kolaylığı amacıyla seçmeye zorlamak yerine açık uçlu sorular aracılığıyla zengin ve yeterli bilgi toplanması hedeflenmektedir” (Büyüköztürk, 2008, s.159).

Araştırmanın temelini oluşturan probleme yönel gazete haberleri, görüşülen kişiden alınan ses kaydı da veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Görüşme formu sonucunda elde edilen verilerde betimsel analiz kullanılmıştır. “Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlemlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır” (Yıldırım & Şimşek, 2018, s. 239). Araştırmada geleneğe ait sorulara verilen cevaplar, doğrudan alıntı yapılarak ele alınmıştır. Çalışma sonucunda kod ve temalaştırma sürecine girilmek istenmemesinin sebebi manilerin ve tek kişiye ait söylemlerin içerik anlamında kod ve temalaştırmaya uygun olmayışdır.

Görüşülen kişinin manileri seslendirirken yapılan kaydı ritim olması sebebiyle Finale 2014 nota yazım programı kullanılarak ritim unsurları belirlenerek notaya dökülmüştür. “Finale, MakeMusic tarafından Microsoft Windows ve macOS işletim sistemleri için

geliştirilen ve piyasaya sürülen bir dizi özel müzik notasyon yazılımının bir programıdır” (Wikipedia, 2022).

Bulgular

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi, Helesa geleneğindeki sözel unsurlarla ilgilidir. Bu bağlamda elde edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

Araştırmacı: Heyamola heleysa/ heyalesa yusa hop diye tekrarlanan manilerin anlamı hakkında düşünceleriniz nelerdir?

Sellim Başı: Helesanın uygulanışına baktığımda kaptan maniye söylerken tayfa da ona “heyamola heyalesa” diye destek veriyor. Mesela şöyle bir örnek verelim; yükü kaldıracaksınız hep beraber hadi hoop diye sözcükler türüyor ya da kayığı karaya çekeceksiniz makaralarla yusa hop yusa hop diye yardım ve destek amaçlı biz varız anlamında bağırıyorlar. Maniler de bu örneklerle örtüşüyor. Maniler ritmik olarak birbiri ile uyumlu ama nadiren uyumsuz özellikler taşıyor. Belli bir düzende kulağa hoş gelecek biçimde tekrarlanıyor (Sellim Başı, Kişisel Görüşme, 14 Ekim 2022).

Araştırmacı: Söylenen manilerin konusu ne ile ilgilidir?

Sellim Başı: “Yardım, birlik beraberlik. Toplumunu kaynaştırarak belli bir amaç için zengin fakir ayrımı yapmadan paylaşmayı sağlamak” (Sellim Başı, Kişisel Görüşme, 14 Ekim 2022).

Soru: Bildiğiniz başka maniler var mı? Varsa bunlardan bahsedebilir misiniz?

Tablo 1. Maniler

1.Hasan abim geldik sana
Hatırın kalmasın bana
Bahşişleri yollasana
2.Bahşişini almadan olmaz
Gemim düzeni bulmaz
Tayfam buna razı olmaz
3.Altımızda çürük minder
Altını üstüne dönder
Aman beyim bahşiş gönder
4.Aşağıları geze geldim
İnci mercan dize geldim
Sayın abim size geldim
5.Fenercimiz fener taşır
Başı keldir durmaz kaşır
Bahşişleri reis taşır
6.Büyük cami direk ister
Söylemeye yürek ister
Arkadaşlar bahşiş ister
7.Tersaneden geze geldim
Keklik gibi seke geldim
Sayın beyim size geldim
8.Reis paltosunu giymiş
Tayfalar başını eğmiş
Eğme tayfam sen başını
Komşudan iftarlık gelmiş
9.Gemim geldi burda durdu
Limana iskele kurdu
Söyleyin Sinop'lu dostlar
İftarlığımız ne oldu?
10.Ahçımızın adı Tayyar
Bir kepçe kor iki sayar
Bununla gemici doyar
11.Çıktım baş üste oturdum
Pembe yelekler dokudum
Kör olası şu yoksulluk
Tayfaları aç uyuttum
12.Sıçan gelir takır tukur
Ben sanırım kilim dokur
Komşularım benden fakir
13.Bir gemim var boyda posta
Baş üstüne serdim posta

Bizden selam eşe dosta
14.Gemim geldi duydunuz mu?
Selam verdik aldınız mı?
Bu gemiyi bildiniz mi?
15.İnce burunda geçerken
Sırmalı sancaklar açarken
Ben doldurup sen içerken
16.Dal budarım dal budarım
Bahçede bülbül güderim
Her yerde methin ederim
17.Deniz üstünde makara
Bal mı kattın sen şekere
Nasıl canım çekmesin ki?
18.Bismillahtan başlayalım
Ayva dalı taşlayalım
Bu yılda burdakışlayalım
19.Sinop'unun bayırına
Bülbül konmuş çayırına
Kayığım girdi limana
20.Gemimin ışığı yanar
Sinop'a aydınlık saçar
Sinoplu hep mutlu yaşar
21.Kayığım geldi limana
Yanıyor bak ışıkları
Allah beni kavuşturdu
Sinop'taki dostlarıma
22.Aşa hamam çamur oldu
Baklavalar hamur oldu
Tayfamın da karnı doydu
23.Minareden kandil uçtu
Bekçiler peşime düştü
Tayfalarım korktu kaçtı
24.Kaptanımız fener taşır
Uyuz olmuş durmaz kaşır
Tayfalarım hamsi taşır
Elimde şimşir sopası
Olduk çocuk maskarası
Sonumuz mektep hocası

(Sellim Baş, Kişisel Görüşme,14 Ekim 2022).

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi Helesa geleneğindeki sözel ritmik unsurla ilgilidir. Bu bağlamda elde edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

Ters ha ne den ka lk tı e fe a la yı

5 mil let bah çe si n de ver dik mo la yı

9 A man Hak kı re is ne dir ko la yı

13 bar bun ya pi la ki si pek ya van kaç tı Şım bir lak şım bir lak

18 şım bir la ka lak lak dal l ga ya ba k ka l ka lı m hey

23 Hey mo la se si niz çık sın ya mo hey a mo Hey mo la ça mu ra da bat tı

26 ya mo hey a mo hey mo la in di ri ve re lim ya mo hey a mo Bis mil lah ta n

30 ba ş la ya lım He le sa ya le sa Ay va da da lı

Şekil 1. Manilerin ritmik ve melodik yapısı-1, (TRT Arşiv, 2023).

33

ta_ ş la ya _____ lım He le sa ya le_ sa He ya mo_ la yu sa Yu sa hop

37

Büyük ca mi_ di _____ re k i_ s ter He le sa ya le_ sa

40

Söy le me_ ye_ yü _____ re k i_ s ter He le sa ya le_ sa

43

Ar ka daş lar bö _____ rek i_ s te r He le sa ya le_ sa He ya mo_ la yu sa

46

Yu sa hop Bah ş i ş i a l dı k gi de riz He le sa ya le_ sa Her yer de me

51

ti_ n e de riz He le sa ya le_ sa Her za man du a _____ e de_ ri z

54

He le sa ya le_ sa He ya mo_ la yu_ sa Yu sa hop

Şekil 2. Manilerin ritmik ve melodik yapısı-2, (TRT Arşiv, 2023).

TRT arşivinden elde edilen manilerin ezgisel analizinde, hüseyini makamını hissettiren ezgide; neva perdesi üzerinde rast 5'lisi ile gezinerek, la düğah perdesine inmekte olduğu ve sonrasında re neva ve mi hüseyini perdesinde rastlı asma kalış yapmakta olduğu görülmektedir.

Ritim kalıbının 4/4'lük, 3/4'lük, 10/8'lik ve 12/8'lik olarak değişiklik gösterdiği görülmektedir.

Bis mil lah ta n ba_ş la ya_lım He le sa ya le__ sa Ay va da lı__

5 ta_ş la ya lım He le sa ye le__ sa Bu yıl da bur da kı__ ş la ya__ lım

8 He le sa__ ya le__ sa He ya mo__ la yu__ sa Yu sa hop Ge mim gel di__

12 du__ y du nu z mu He le sa ya le__ sa Se lam ver di k

15 a__ l di ni z mi He le sa ya le__ sa Bu ge mi yi bi__ l di ni z mi

18 He le sa__ ya le__ sa He ya mo__ la yu__ sa Yu sa hop

21 Ha san a bi__ ge__ l dik sa__ na He le sa ya le__ sa Ha tı rım ka l

25 ma__ sin sa__ na He le sa ya le__ sa Bah ş i mi yo__ l la sa__ na

28 He le sa__ ya le__ sa He ya mo__ la yu__ sa Yu sa hop Bah ş i ş i al__

32 di__ k gi de__ riz He le sa ya le__ sa Her yer de me ti__ n e de__ riz

35 He le sa__ ya le__ sa He ya mo__ la yu__ sa Yu sa hop

Şekil 3. Manilerin ritmik ve melodik yapısı, (TRT Arşiv, 2023).

Sellim Başı'ndan elde edilen manilere baktığımızda, TRT arşivinden alınan notanın makamsal özelliklerinin, bu maniler ile ile birebir örtüştüğü ortaya çıkmaktadır. Ritim kalıbın 3/4'lük, 10/8'lik, 4/4'lük ve 12/8'lik olarak değişiklik gösterdiği görülmektedir.

Buna ek olarak manilerin ritmik yapısına ilişkin sellim başının görüşleri şu şekildedir:

Araştırmacı: Bu manilerin ritmik bir şekilde söylenmesinin halk üzerinde ne gibi faydaları vardır?

Sellim Başı: “Söylenen maniler ritmik yapıyla beraber akılda daha kalıcı oluyor eşlik etmek de bu durumda kolaylaşıyor ve birbirlerine desteklerini ritmik yapı sayesinde hep bir ağızdan söyleyebildikleri için fayda sağlamış oluyor” (Sellim Başı, Kişisel Görüşme, 14 Ekim 2022).

Manilerin ritmik yapılarında değişiklikler olmadığı ve bu nedenle manilerin hep bir ağızdan daha kolay okunabiliyor olmasının akıldaki kalıcılığını da arttırdığı görülmüştür. Aynı zamanda manilerin hep bir ağızdan söylenebilmesi birlik ve beraberliği de sağlamış oluyor.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi Helesa geleneğinin Sinop ilinde halen kutlanıp kutlanmadığı ile ilgilidir. Bu bağlamda elde edilen bulgulara ait bilgiler aşağıdadır.

Sinop'taki eski denizci geleneği 'Helesa', Türkiye Kültürel Miras Listesi'ne girdi

02:59 26.03.2021 (güncellendi: 05:51 26.03.2021)

© İHA / OSMAN AKSU-AWZ76981

Abone ol [Telegram](#)

Sinop'a özgü eski bir denizci geleneği olan 'Helesa' bir diğer adı ile 'Sellime Çıkma' geleneği, Türkiye Kültürel Miras Listesi'ne girdi.

Sinop Belediyesi, Hemşehrilik ve Dostluk Derneği, Yardımseverler Derneği öncülüğünde her ramazan ayının on beşinci gününden sonra büyük bir coşkuyla gerçekleştirilen "Helesa" Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Türkiye Kültürel Miras Listesi'ne alındı.

Görsel 1. Sinop'taki eski denizci geleneği 'helesa', Türkiye kültürel miras listesine girdi, (Sputniknews, 2021).

Sputniknew Gazetesi "Sinop'a özgü eski bir denizci geleneği olan 'Helesa' bir diğer adı ile 'Sellime Çıkma' geleneği, Türkiye Kültürel Miras Listesi'ne girdi" başlıklı haberinde; Sinop Belediyesinin organize etmiş olduğu, Hemşerilik ve Dostluk Derneği, Yardımseverler Derneği öncülüğünde her ramazan ayının on beşinci gününden sonra gerçekleştirilen "Helesa" geleneğinin Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Türkiye Kültürel Miras Listesi'ne alınmış olduğu haberi yer almaktadır. Helesa geleneği gemicilerin fırtınadan kaçarak Sinop limanına sığınmaları ve burada çok uzun kalmaları sebebi ile biten erzaklarını tamamlamak için ortaya çıktığını ve bu sayede gelenek haline gelerek günümüze ulaştığından bahsedilmiştir. Devamında konuyla ilgili olarak Sinop Belediye Başkanı, Barış Ayhan'ın görüşlerine yer verilmiştir. "Helesa Sinop'a özgü ama ünü Sinop'u da aşan bir yardımlaşma geleneğidir. İnanışa göre; fırtınadan kaçıp Sinop'a sığınan, haftalarca burada kalıp erzakı tükenen gemi tayfası, filikayı süsleyerek ellerinde fenerlerle kentte maniler söyleyerek dolaşiyor, halktan erzak ve yardım talebinde bulunuyor. Yardımsever Sinop halkı da tayfaya kimi erzak veriyor

kimi de peçetelere sararak maddi yardımda bulunuyor. Sinop halkı bu yardımlaşmayı o günden bugüne her Ramazan ayının on beşinci günü yapılan etkinlikle yaşıyor. Helesa; Sinop Belediyesi, Hemşerilik ve Dostluk Derneği, Yardımseverler Derneği birlikteliği ile her yıl daha da büyük coşkuyla gerçekleşiyor, gelenek kuşaktan kuşağa aktarılıyor. Bu değerli geleneğimizi daha da büyük kitlelere ulaştırma adına Sinop Belediyesi olarak çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Bu vesileyle güzel bir haberi de sizlerle paylaşmak istiyorum; belediyemiz destekleri ve Sinoplu belgesel yönetmeni Fahri Tanır yönetmenliğinde çekimleri beş yılda tamamlanan Helesa Belgeseli ile Helesa Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Türkiye Kültürel Miras Listesi'ne girdi. Başta değerli yönetmen Fahri Tanır ve bu önemli gelişmeye katkı sunan tüm paydaşlara teşekkür ettiğini söylemiştir”.

Görsel 2. Geleneksel helesa etkinliği, (Haber57, 2017).

Haber 57 gazetesi “Geleneksel Helesa Etkinliği” başlıklı haberde; Helesa şenliğinin başlangıç tarihi, saati, başlangıç ve bitiş noktası hakkında bilgi verilmiştir. Gelenek ve göreneklerimiz devamlı tutturmak ve elde edilen gelirin Sinop Yardımseverler Derneğine aktarılacağı bilgisine de ulaşılmıştır.

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışma, Helesa geleneğinin sözel ritmik unsurlarının Türk halk kültürü üzerindeki etkisini ve geleneğin içerisinde manilerin kullanımını incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma kapsamında, bir sellim başının görüşme formunda sorulan sorulara verdiği cevaplar, geleneğe ait gazete haberleri ve sellim başından alınan ses kayıtları incelenmiştir.

Geleneğin uygulandığı esnasında, her bir ağızdan söylenen manilerin; zor bir işi yaparken birbirlerine destek vermek amacıyla söylendiği bilgisine ulaşılmıştır. Manilerin konusu ise fakir zengin ayrımı yapmadan genelde birlik beraberlik, yardımlaşma üzerinedir.

TRT arşivinden ve kaynak kişiden elde edilen manilerin ezgisel analizinde, karakter olarak hüseyni makamını hissettiren ezgide; neva perdesi üzerinde rast 5'lisi ile gezinerek, la düğah perdesine inmekte ve sonrasında re neva ve mi hüseyni perdesinde rastlı asma kalış yapmakta olduğu bilgisi elde edilmiştir. Ritim olarak söyleyiş tarzı aynı gibi gözükmesine rağmen ritim kalıplarında değişiklikler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Helesa geleneği, Sinop ilinde her Ramazan ayının 15. gününden sonra varlığını sürdürmeye devam etmiş ancak pandemi döneminin ortaya çıkışı ile son 3 yıldır devamlılığını sağlayamamıştır.

Helesa islami kültüre uygunluğu açısından Sinop halkı inanç yapısı ile birleşerek halkı birlik beraberlik, yardımseverlik konularında eğlenerek bir arada tutmayı başarabilmektedir. Karadeniz bölgesinde gemiciler için en güvenilir yerin Sinop limanı olduğu bilgisine de ulaşılmıştır. Helesa, Türk halkının paylaşmayı ve birlikteliği en çok sevdiği Ramazan ayının maneviyatı ile birleşerek çok daha etkili olmuştur.

Gazete haberlerinin içeriğindeki bilgilerden yola çıkarak Helesa geleneğinin geçmişte kaptan ve tayfasının ihtiyaçlarını gidermek amacı ile ortaya çıktığına ancak günümüzde şenlikte toplanan bahşişlerin Sinop Yardımseverler Derneği önderliğinde dostluk ve Hemşericilik d-Derneğine ulaştırıldığı sonucuna varılmıştır. Bu dernek sayesinde dayanışmanın da yaygınlaşmasına katkı sağlayan bir gelenek haline geldiği bilgisine varılmıştır.

Yerli halkın katılımlarıyla ramazan aylarında sürdürülen helesa Sinop halkı birlikteliği ile örnek olmaktadır. Ancak bu geleneğin günümüz gençleri tarafından yanlış uygulandığı yani Ramazan ayının 15'i gelmeden erkenden bahşış toplamaya çıkıldığı bilgisine de ulaşılmıştır. Ritmik olarak söylenen manilerin halk üzerindeki coşkusu ve sevinci toplumun birlikte hareket edebilmesine öncülük ederken; manilerin anlamları bu birlikteliği destekler niteliktedir.

Araştırmada kültürel mirasımız olan Helesa geleneğinin halk tarafından çok az bilindiğine, konu hakkında çok az tez ve makale yazıldığına, internette yeteri kadar videoya ulaşılamadığı sonucuna da varılmıştır. Bu sebepten, Helesa geleneğini daha çok kitleye ulaştırılması amacı ile daha fazla araştırma yapılması, farklı illere gidilerek bu geleneğin tanıtılması, internette daha fazla insanın ulaşabileceği şekilde yazılı ve sesli görsellerin paylaşılması gerekliliği, geleneğin unutulmaması açısından önem teşkil etmektedir.

Kaynakça

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çek, S. (2015). Bir senkretizm örneği olarak Sinop'ta Helesa geleneği ve mitik nitelikleri. *Electronic Turkish Studies*, 10 (4), 349-362. doi.org/10.7827/TurkishStudies.7659
- Haber 57. (2017). Sinop'ta geleneksel Helesa şenlikleri. <https://www.haber57.com.tr/m-haber-5190.html?islem=anahaber&altislem=cokokunanlar> adresinden 01 Şubat 2022 tarihinde alınmıştır.
- Karadeniz, S. (2007). Gelenek üzerine bir okuma denemesi geçmişle gelecek arasında gelenek. *Milel ve Nihal: İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 29-47.
- Karasalihoğlu, M. (2022). Helesa/Heyamola geleneğindeki senkretik unsurlar. *Folklor/Edebiyat*, 28(111), 697-720.
- Sputnikweps. (2021). Sinop'taki eski denizci geleneği 'Helesa', Türkiye kültürel miras listesi'ne girdi. <https://sputniknews.com.tr/20210326/sinoptaki-eski-denizci-geleneği-helesa-türkiye-kültürel-miras-listesine-girdi-1044120054.html> adresinden 01 Şubat 2022 tarihinde alınmıştır.
- TRT Arşiv [trtarsiv]. (2023, 15 Ocak). Ramazan ayındaki yardımlaşmanın en güzel örneklerinden biri olan #sellimsayma diğer adı ile #helesa, her Ramazan ayının on beşinci gününden sonra [Video]. Facebook. <https://www.facebook.com/trtarsiv/videos/sellim-sayma/4157874270929352/>
- Üstünova, K. (2016). Geleneklerin dilini yorumlamak üzerine: Helesa. *Milli Folklor Dergisi*, 14(111), 180-192.
- Wikipedia. (2022). Finale (scorewriter). [https://en.wikipedia.org/wiki/Finale_\(software\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Finale_(software)) adresinden 01 Şubat 2022 tarihinde alınmıştır.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin yayıncılık.

Yazarların Katkı Oranı Beyanı

Makale tek yazarlı olup; amaç, kapsam, yöntem ve sonuç araştırma, uygulama, tartışmaları tamamen Cansu Sapmaz Yücedağ'a aittir.

Çatışma Beyanı

Herhangi çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Etik Bildirim

Bu çalışma, Kastamonu Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'nun 04.01.2024 tarih ve 26 sayılı onayı doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.